

Sygn. akt II KS 2/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Mirek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Puskarski

SSN Andrzej Tomczyk

Protokolant Klaudia Binienda

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu bez udziału stron

w dniu 1 marca 2023 r.

w sprawie **M. K.**

oskarżonego z art. 56 § 1 k.k.s. i in.

skargi obrońcy oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 13 października 2022 r., sygn. akt IX Ka 870/22,

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 30 marca 2022 r., sygn. akt V K 1344/21 i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania,

- 1. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania;**
- 2. zarządza zwrot na rzecz oskarżonego uiszczonej opłaty od skargi.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie, orzekając w sprawie M. K., oskarżonego o popełnienie czynu z art. 56 § 1 k.k.s. w zb. z art. 62 § 2 k.k.s. w zb. z art. 61 § 1 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. w zw. z art. 38 § 2 k.k.s., polegającego na tym, że „w dniu 27 maja 2013 r., pełniąc funkcję Prezesa Zarządu X. sp. z o. o. z siedzibą przy ul. [...], w W., NIP: [...], podał nieprawdę w składanych Naczelnikowi [...] Urzędu Skarbowego w W. deklaracjach podatkowych VAT- 7, które składa się za okresy miesięczne w terminie do 25 dnia miesiąca następującego po każdym kolejnym miesiącu (za kwiecień 2013 r.), posłużył się nierzetelnymi fakturami tj. dokumentami dokumentującymi zdarzenia gospodarcze, które nie nastąpiły, a które to dokumenty przyjął od K., ul. [...], w W., NIP: [...], w postaci czterech faktur VAT: nr [...] z 02 kwietnia 2013 roku, na kwotę netto 6.657.104,64 zł, podatek VAT w kwocie 1.531.134,07 zł, nr [...] z 04 kwietnia 2013 r. na kwotę netto 768.995,89 zł, podatek VAT w kwocie 176.869,06 zł, nr [...] z 02 kwietnia 2013 roku, na kwotę netto 3.784.269,26 zł, podatek VAT w kwocie 870.381,93 zł, nr [...] z 09 kwietnia 2013 roku, na kwotę netto 7.315.361,03 zł, podatek VAT w kwocie 1.682.533,04 zł, na których wykazano kwoty netto w łącznej wysokości 18.525.730,82 zł oraz kwoty podatku VAT naliczonego w łącznej wysokości 4.260.918,10 zł, w ten sposób, że wykorzystał je do sporządzenia rejestrów zakupu VAT, wykorzystywanych do rozliczania podatku od towarów i usług przez X. sp. z o. o. za okres rozliczeniowy kwiecień 2013 roku, w wyniku czego doprowadził do narażenia na uszczuplenie należności publicznoprawnej w podatku od towarów i usług w kwocie 4.260.918,10 zł (czterech milionów dwustu sześćdziesięciu tysięcy dziewięćset osiemnastu złotych dziesięciu groszy), co stanowi wielką wartość”, wyrokiem z dnia 30 marca 2022 r., sygn. akt V K 134/21, na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 44 § 2 k.k.s. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s., umorzył postępowanie karne przeciwko oskarżonemu.

Wyrok ten zaskarżony został w całości apelacją prokuratora, który zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający istotny wpływ na jego treść, a polegający na przyjęciu, iż zawiadomienie o zawieszeniu biegu terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego, o którym mowa w art. 70c Ordynacji podatkowej nie zostało spółce X. sp. z o.o. w sposób prawidłowy doręczone, co skutkowało obrazą prawa materialnego, a to przepisów art. 151 § 1

Ordynacji podatkowej oraz art. 44 § 2 k.k.s, a także obrażą prawa procesowego, która miała wpływ na treść orzeczenia, a to art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. poprzez zastosowanie tych przepisów i niezasadne umorzenie postępowania wobec przedawnienia karalności przestępstwa skarbowego, podczas gdy przedawnienie to nie nastąpiło.

Stawiając ten zarzut, apelujący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w Warszawie, wyrokiem z dnia 13 października 2022 r., sygn. akt IX Ka 870/22, uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu dla m. st. Warszawy w Warszawie do ponownego rozpoznania.

Wyrok Sądu odwoławczego zaskarżony został w całości skargą obrońcy oskarżonego, który zarzucił naruszenie prawa procesowego - art. 437 § 2 k.p.k. poprzez uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w celu przeprowadzenia postępowania dowodowego na nowo w całości, podczas gdy dowody stwierdzające przedawnienie zobowiązania podatkowego zostały prawidłowo przeprowadzone przez Sąd pierwszej instancji i znajdują się w aktach sprawy.

Stawiając powyższy zarzut, obrońca M. K. wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi odwoławczemu.

W odpowiedzi na skargę prokurator wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Skarga jest zasadna. Zgodnie z art. 437 § 2 k.p.k. uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k. lub jeśli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości.

Sąd Okręgowy, uchylając wyrok Sądu pierwszej instancji, wskazał jako podstawę swojego rozstrzygnięcia konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości. Rzecz jednak w tym, że wskazane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku powody, którymi kierował się Sąd odwoławczy orzekając kasatoryjnie, nie przekonują o zaistnieniu w niniejszej sprawie ostatniej ze wskazanych w art. 437 § 2 k.p.k. przyczyn uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Argumentacja przedstawiona przez Sąd odwoławczy na potwierdzenie konieczności wydania orzeczenia kasatoryjnego nie przystaje do określonego przepisami Kodeksu postępowania karnego modelu kontroli instancyjnej. Sąd Okręgowy nie może zapominać o tym, że aktualny model postępowania odwoławczego, ukształtowany w wyniku zmian ustawodawczych z lat 2015 – 2016, obliuguje sąd drugiej instancji do merytorycznego orzekania w każdej sprawie, w której nie zachodzi jedna z sytuacji ujętych w katalogu podstaw orzekania kasatoryjnego.

Jak podkreśla się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, przewiduje on nie tylko możliwość, ale wręcz nakłada na sąd drugiej instancji obowiązek dążenia - w drodze przeprowadzenia własnych czynności dowodowych - do wyjaśnienia okoliczności, które budzą jego wątpliwości. To oznacza, że dostrzegając potrzebę poszerzenia zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, wynikającą z przyjęcia trafności zarzutów apelacji, sąd odwoławczy ma obowiązek samodzielnie ten materiał uzupełnić, a następnie dokonać jego całościowej analizy i dopiero na tej podstawie wnioskować o słuszności rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji. Jeżeli dokonana przez sąd odwoławczy ocena dowodów prowadzić będzie do dokonania ustaleń faktycznych odmiennych od tych stanowiących podstawę kontrolowanego orzeczenia, sąd ten co do zasady powinien orzec reformatoryjnie (por. np. wyrok z dnia 9 lutego 2021 r., V KS 2/21 i wyrok z dnia 25 sierpnia 2020 r., V KS 21/20). Przyjmuje się również w orzecznictwie Sądu Najwyższego, że przewidziana w art. 437 § 2 k.p.k. konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości jako powód uchylenia przez sąd odwoławczy zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, zachodzi wówczas, gdy orzekający sąd pierwszej instancji naruszył przepisy prawa procesowego, co skutkowało, w realiach sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającą potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji (por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19).

Patrząc z tej perspektywy na motywy zaskarżonego rozstrzygnięcia, stwierdzić należy, że nie wskazują one na konieczność przeprowadzenia na nowo

przewodu w całości, lecz przekonują o wadliwości kontroli odwoławczej. Sąd odwoławczy nie wykazał, aby Sąd Rejonowy dopuścił się tego rodzaju uchybień procesowych, których sanowanie wymagałoby powtórzenia postępowania w pierwszej instancji. Stwierdzając taką konieczność ze względu na braki postępowania dowodowego, Sąd odwoławczy nie wskazał, aby Sąd pierwszej nie przeprowadził w ogóle dowodów, ani też nie wykazał, aby postępowanie dowodowe w pierwszej instancji zostało przeprowadzone w sposób niedający się pogodzić ze standardami rzetelnego procesu karnego.

Lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku prowadzi do wniosku, że Sąd odwoławczy, odnosząc się do postawionego w apelacji prokuratora zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych dotyczącego w istocie jednej tylko okoliczności – skuteczności doręczenia spółce, w której oskarżony pełnił funkcję prezesa zarządu, zawiadomienia o zawieszeniu biegu przedawnienia zobowiązania podatkowego, dostrzegł potrzebę poszerzenia materiału dowodowego. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu odwoławczego jest to niezbędne do zweryfikowania niejasności wynikających z wyjaśnień oskarżonego i zeznań M. W.. W tym zakresie Sąd Okręgowy uznał za niezbędne dokonanie „wyczerpujących ustaleń dotyczących organizacji pracy (w szczególności w odniesieniu do odbioru i obiegu korespondencji) w spółkach kierowanych wówczas przez oskarżonego, a mających siedzibę pod tym samym adresem”. W tym celu Sąd pierwszej instancji powinien zwrócić się do właściwego urzędu pocztowego o informację, kto na przestrzeni kilku miesięcy przed i po dacie doręczenia przedmiotowego zawiadomienia odbierał korespondencję dla wymienionych spółek, a także przesłuchać w charakterze świadków P. M. – członka zarządu i Ł. W. – likwidatora spółki oraz innych pracowników spółek X. sp. z o.o. i X. sp. z o.o. sp. k., jeżeli tacy byli zatrudnieni i świadczyli pracę w biurze przy ul [...].

Nie oceniając merytorycznej słuszności przyjętego przez Sąd odwoławczy kierunku i zakresu uzupełniania postępowania dowodowego oraz wskazań co do dalszego postępowania, gdyż nie jest to rolą Sądu Najwyższego w postępowaniu skargowym, stwierdzić trzeba – badając sprawę w zakresie stanowiącym przedmiot kontroli Sądu Najwyższego w tym postępowaniu – że Sąd odwoławczy nie wykazał zaistnienia sytuacji, o której mowa w art. 437 § 2 zdanie drugie *in fine* k.p.k.

Sąd pierwszej instancji przeprowadził postępowanie dowodowe, również w zakresie okoliczności stanowiącej przedmiot zarzutu apelacji. Dokonując ustaleń faktycznych dysponował wyjaśnieniami oskarżonego, zeznaniami M. W. i dokumentami zgromadzonymi w aktach sprawy. Jeżeli Sąd odwoławczy uznał, że istnieje potrzeba zweryfikowania trafności tych ustaleń faktycznych, to właściwym rozwiązaniem było samodzielne przeprowadzenie mających temu służyć dowodów. W tym celu nie jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości przed Sądem pierwszej instancji.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania.